

WOJCIECH JASIŃSKI*

W KWESTII ZASADNOŚCI UREGULOWANIA KATALOGU STRON POSTĘPOWANIA W PRZEDMIOCIE ODSZKODOWANIA ZA NIESŁUSZNE POZBAWIENIE WOLNOŚCI**

I. WPROWADZENIE

Ustawą z 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw¹ wprowadzono istotną zmianę w regulacjach odnoszących się do postępowania w przedmiocie odszkodowania za niesłuszne pozbawienie wolności (art. 552–559 k.p.k.²). Ustawodawca zdecydował się bowiem dodać do art. 554 k.p.k. dwie jednostki redakcyjne: § 2a i § 2b. Pierwszy z tych przepisów stanowi, że stronami w postępowaniu są: wnioskodawca, prokurator oraz Skarb Państwa. Natomiast w art. 554 § 2b k.p.k. wskazano organy reprezentujące Skarb Państwa. Należy zauważyć, że mamy do czynienia z pierwszą taką regulacją w historii polskich kodyfikacji karnoprosesowych. Kodeks postępowania karnego z 1928 r.³ w swoim pierwotnym brzmieniu nie zawierał bowiem unormowania wprost wskazującego na strony postępowania, w ówczesnym czasie, za niesłuszne skazanie i oskarżenie. Postępowanie to toczyło się jednak na posiedzeniu niejawnym (art. 632 § 1 k.p.k. z 1928 r.), więc kwestia ta nie była aż tak istotna, jak w przypadku gdy odbywa się ono z możliwym osobistym udziałem stron. Wyrażonego wprost unormowania dotyczącego stron procesowych nie wprowadzono do k.p.k. z 1928 r. także

* Wojciech Jasiński, Uniwersytet Wrocławski, wojciech.jasinski@uwr.edu.pl, <https://orcid.org/0000-0002-7427-1474>.

** Artykuł powstał w ramach projektu naukowego finansowanego przez Narodowe Centrum Nauki nr 2017/26/E/HS5/00382, „Odszkodowanie za niesłuszne pozbawienie wolności – teoria i praktyka”.

¹ Dz. U. 2019, poz. 1694.

² Ustawa z 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, Dz. U. 1997, Nr 89, poz. 555 ze zm. (dalej jako: k.p.k. z 1997).

³ Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 19 marca 1928 r. Kodeks postępowania karnego, Dz. U. 1928, Nr 33, poz. 313 ze zm. (dalej jako: k.p.k. z 1928).

w związku z daleko idącymi zmianami postępowania odszkodowawczego dokonany ustawą z 15 listopada 1956 r. o odpowiedzialności Państwa za szkody wyrządzone przez funkcjonariuszów państwowych⁴. Analogicznie było w k.p.k. z 1969⁵, mimo że sam kształt postępowania ewoluował, a zakres odpowiedzialności Skarbu Państwa za niesłuszne pozbawienie wolności uległ rozszerzeniu. Modyfikacji w omawianym zakresie nie przyniosło też wejście w życie k.p.k. z 1997. Dopiero wspomniana na wstępie nowelizacja ustawy karnoprocesowej doprowadziła do zmiany sytuacji.

Zaakcentowany powyżej brak wyraźnego wskazania stron postępowania w przedmiocie niesłusznego pozbawienia wolności nie sprawiał oczywiście, że takowych nie było. Sam charakter tego postępowania, waga zapadającego w nim rozstrzygnięcia, a także współczesne standardy prawa rzetelnego procesu zakładające przynajmniej minimalny poziom upodmiotowienia jego uczestników wymuszały bowiem przyjęcie, że takie strony procesowe musiały istnieć. Ich ustalenie bez wyraźnego rozstrzygnięcia tej kwestii przez ustawodawcę było jednak utrudnione. Powodem tego było nie tyle samo jego milczenie, ile fakt, że postępowanie odszkodowawcze ma specyficzny charakter. Jak zgodnie wskazuje się w doktrynie, mamy do czynienia z postępowaniem, w którym dochodzone są roszczenia cywilne, ale toczy się ono przed sądem karnym i co do zasady zgodnie z regułami właściwymi postępowaniu karne-
mu⁶. Powyższe generowało więc wątpliwości, czy i w jakim zakresie stosowane powinny być reguły dotyczące stron procesowych właściwe dla postępowania karnego i cywilnego.

Na powyższy problem nakładał się drugi, którym była konieczność ustalenia, jak ogólne unormowania dotyczące stron w procesie karnym mogłyby znaleźć zastosowanie w sprawach odszkodowawczych. Nie mogło być bowiem w tym przypadku mowy o prostym przeniesieniu rozwiązań dotyczących stron w postępowaniu mającym za przedmiot odpowiedzialność karną. Radykalnie inny przedmiot postępowania odszkodowawczego taki mechanizm wykluczał⁷. Powyższe skłania zatem do analizy ewolucji regulacji prawnych oraz stanowisk doktryny i orzecznictwa w przedmiocie katalogu stron postępowania odszkodowawczego na gruncie ustaw karnoprocesowych i dokonania na tym tle oceny zasadności wprowadzenia przepisów art. 554 § 2a i 2b k.p.k.

⁴ Dz. U. 1956, Nr 54, poz. 243.

⁵ Ustawa z 19 kwietnia 1969 r. – Kodeks postępowania karnego, Dz. U. 1969, Nr 13, poz. 96 ze zm. (dalej jako: k.p.k. z 1969).

⁶ Warto zauważyć, że pogląd ten ma ugruntowany charakter w polskiej teorii i praktyce prawa karnego procesowego. Por. stanowisko wyrażone w uchwale SN z 7 czerwca 1958 r., 729/58, OSNCK 1958, nr 4, poz. 34.

⁷ Pośrednio o powyższym świadczy także uzasadniona krytyka posługiwania się terminem „oskarżony” na określenie osoby inicjującej postępowanie odszkodowawcze. W doktrynie trafnie wskazuje się, że jest to jedna z „bardziej niefortunnych regulacji prawnych”. Por. Chojniak (2013): 230 i cytowana tam literatura. Warto zresztą zauważyć, że posługiwanie się terminem „oskarżony” w kontekście osoby wnioskującej o odszkodowanie lub zadośćuczynienie za niesłuszne pozbawienie wolności było kontestowane już na gruncie k.p.k. z 1928. Por. Bulsiewicz (1968): 77; Waszeżyński (1967): 140.

II. STRONY POSTĘPOWANIA ODSZKODOWAWCZEGO NA GRUNCIE K.P.K. Z 1928 ORAZ K.P.K Z 1969

W okresie obowiązywania k.p.k. z 1928, w związku brakiem jednoznacznych unormowań ustawowych, w literaturze rozbieżnie oceniano, kto jest stroną postępowania w przedmiocie odszkodowania za niesłuszne pozbawienie wolności. Poza sporem pozostawało, że stroną był poszkodowany niesłusznym pozbawieniem wolności⁸. Za stronę uważano także osoby, które po jego śmierci uprawnione były do dochodzenia odszkodowania⁹. Bardziej skomplikowana okazała się problematyka istnienia innych stron. W doktrynie przyjmowano, że jest nią państwo¹⁰. Wątpliwości budziła jednak jego reprezentacja. Stanisław Śliwiński przyjmował, że uprawnienia w tym zakresie ma Prokuratura Generalna. Odmawiał zaś ich prokuratorowi¹¹. Pogląd ten autor zrewidował jednak w 1956 r., wskazując, że prokurator jako reprezentant interesu Państwa ma prawo zaskarżyć rozstrzygnięcie zapadające w sprawie odszkodowawczej¹². Andrzej Bulsiewicz akceptował pierwotne stanowisko Stanisława Śliwińskiego, choć wskazywał, że na gruncie przepisów obowiązujących od 1954 r., w związku z brakiem unormowań regulujących organy właściwe do reprezentacji w postępowaniu karnym, interesy państwa reprezentował prokurator¹³. Bulsiewicz zaznaczał jednak, że kwestia ta powinna zostać wyraźnie uregulowana w prawie cywilnym¹⁴. W literaturze pojawiały się też stanowiska, które nie kwestionowały tego, iż stroną w znaczeniu materialnoprawnym jest państwo, ale zarazem zakładały, że postępowanie odszkodowawcze jest dalszym ciągiem procesu karnego, co implikuje, iż nie ulega zmianie charakter stron występujących w tym postępowaniu¹⁵.

Jeszcze inne stanowisko zajął Jan Waszczyński. Wykazując odmiennosc postępowania odszkodowawczego od sprawy karnej, co oznacza, że prokurator nie pełni w niej funkcji oskarżyciela, oraz uznając, że prokurator nie może być traktowany jako pełnomocnik Skarbu Państwa, twierdził on, iż prokurator pełni rolę rzecznika interesu społecznego¹⁶. Powyższe implikuje, że może on składać wnioski dowodowe oraz zaskarżać rozstrzygnięcia sądu. W konsekwencji „całokształt uprawnień, którymi prokurator w tym postępowaniu dysponuje, nadaje mu charakter strony procesowej, aczkolwiek nie jest on tu stroną w znaczeniu materialnoprawnym”¹⁷. Na powyższym tle warto również odnotować

⁸ Por. Bulsiewicz (1968): 76. Autor ten proponował jednak posługiwanie się cywilistycznym terminem poszkodowany. Tak też m.in.: Bulsiewicz (1956): 1153; Siewierski (1966): 761; Waszczyński (1967): 137–140.

⁹ Bulsiewicz (1968): 81; Waszczyński (1967): 142–143.

¹⁰ Bulsiewicz (1968): 87.

¹¹ Śliwiński (1948): 219.

¹² Por. Śliwiński (1956): 401.

¹³ Bulsiewicz (1968): 88; (1965): 79.

¹⁴ Miałby to być pełnomocnik wyznaczany przez Ministra Finansów. Por. Bulsiewicz (1968): 88.

¹⁵ Rajzman (1957): 545.

¹⁶ Waszczyński (1967): 144–148.

¹⁷ Waszczyński (1967): 148.

pogląd Sądu Najwyższego, w którym przyjęto, że „sprawy o odszkodowanie z art. 510 i 512 k.p.k. rozpoznaje sąd wojewódzki, stosując przepisy Kodeksu postępowania karnego. Z tego względu udział prokuratora w rozprawie jest obowiązkowy, jak również konieczny jest udział obrońcy (art. 79 § 2 k.p.k.), natomiast nie jest dopuszczalny udział przedstawiciela Skarbu Państwa w charakterze strony, a ugoda może być zawarta tylko poza sądem”¹⁸.

W omawianym kontekście warto także odnotować stanowisko Henryka Rajzmana, który wskazywał, że „rozwój instytucji odszkodowania za niesłuszne skazanie lub oskarżenie w naszym prawie uwidacznia, że od projektowanego przez Komisję Kodyfikacyjną określenia tego odszkodowania przez sąd wprost według swojego uznania, poprzez orzekanie o tym odszkodowaniu na posiedzeniu niejawnym, dotarliśmy do stadium rozpoznawania wniosku o odszkodowanie na rozprawie, nie doszliśmy jednakże do »zwykłego dochodzenia szkody w trybie kontradyktoryjnym«, w powództwie skierowanym przeciw państwu”¹⁹. Trafnie autor ten zdiagnozował, że przeobrażenia dotyczące forum orzekania i brak dostosowanych do nich zmian w zakresie stron postępowania wpłynęły na pojawienie się omówionych powyżej kontrowersji.

Na gruncie k.p.k. z 1969 przyjmowano, że stroną postępowania odszkodowawczego jest poszkodowany²⁰. Wątpliwości budziła natomiast, jak to było już wcześniej, reprezentacja w postępowaniu interesów Skarbu Państwa²¹. Z jednej strony przyjmowano, że Skarb Państwa nie jest reprezentowany²², albo też wskazywano, że do udziału w postępowaniu nie jest uprawniony jego przedstawiciel²³. Podnoszono również, że takim przedstawicielem nie jest prokurator²⁴. Z drugiej strony twierdzono, że Skarb Państwa jest reprezentowany przez prokuratora²⁵. Incydentalnie wyrażany był także pogląd, że posłużenie się w przepisach dotyczących odszkodowania za niesłuszne skazanie i tymczasowe aresztowanie terminem „oskarżony” oznacza przyjęcie koncepcji ciągłości postępowania karnego i odszkodowawczego²⁶. W orzecznictwie sądowym przyjmowano natomiast, że stronami są wnioskodawca oraz prokurator²⁷. Można zatem stwierdzić, że okres obowiązywania k.p.k. z 1969 r. nie zaowocował rozstrzygnięciem wątpliwości odnoszących się do katalogu stron postępowania odszkodowawczego.

¹⁸ Uchwała SN z 7 czerwca 1958 r., 729/58, OSNCK 1958, nr 4, poz. 34.

¹⁹ Rajzman (1957): 544.

²⁰ Kempisty (1971): 656; Bulsiewicz (1979): 128. Takie stanowisko rodziło jednak spory o zakres uprawnień wnioskodawcy. Szerzej por. Bulsiewicz (1956): 1146–1153; (1968): 75–119; (1970): 1048–1051; Kafarski (1959): 91–107; Daszkiewicz (1968): 46–61; Waszczyński (1967): 136–168.

²¹ Por. Sobczak (1985): 43–58; Kubicki (1985): 13–24.

²² Kmiecik (1994): 91.

²³ Kempisty (1971): 655.

²⁴ Por. Bienkowska (1989): 363. Autorka odwoływała się w omawianym zakresie do poglądów Waszczyńskiego.

²⁵ Zimoch (1989): 147.

²⁶ Czeszejko-Sochacki (1971): 72–73.

²⁷ Tak, choć bez uzasadnienia, w kontekście obowiązku powiadomienia stron postępowania o terminie rozprawy w: uchwała SN z 19 października 1978 r., VII KZP 29/78, OSNKW 1978, nr 12, poz. 140; postanowienie SN z 29 grudnia 1979 r., IV KZ 205/79, Lex nr 21852.

III. STRONY POSTĘPOWANIA ODSZKODOWAWCZEGO NA GRUNCIE K.P.K. Z 1997 W BRZMIENIU OBOWIĄZUJĄCYM DO 5 PAŹDZIERNIKA 2019 ROKU

Na gruncie k.p.k. z 1997 do czasu wprowadzenia obecnego brzmienia art. 554 § 2a k.p.k. w doktrynie za stronę uznawany był wnioskodawca (osoba niesłusznie pozbawiona wolności albo uprawniona do odszkodowania na gruncie art. 556 k.p.k.)²⁸. Nie budziło także wątpliwości, że podmiotem, od którego wnioskodawca żąda odszkodowania lub zadośćuczynienia, jest Skarb Państwa. Ten ostatni posiadał zatem legitymację materialną, ale – jak zgodnie wskazywano w doktrynie przynajmniej do nowelizacji art. 554 § 3 k.p.k., która weszła w życie 1 lipca 2015 r.²⁹ – nie miał on legitymacji procesowej. Nie był zatem reprezentowany w toczącym się postępowaniu³⁰.

Warto zauważyć, że pojawiały się również głosy, iż wyjątkiem od powyższej zasady były przepisy o obowiązkowej reprezentacji Skarbu Państwa przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa³¹. Należy jednak odnotować, że w 2009 r. do obowiązującej do 1 stycznia 2017 ustawy z 8 lipca 2005 r. o Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa wprowadzono art. 4 ust. 5 pkt 2, który stanowił, że Prokuratoria Generalna nie wykonuje zastępstwa procesowego Skarbu Państwa w postępowaniu karnym. Przepis ten wykluczył więc możliwość występowania przez Prokuratorię Generalną w postępowaniu odszkodowawczym³². Analizując zasygnalizowaną wcześniej zmianę art. 554 § 3 k.p.k., która nakazywała o terminie rozprawy zawiadomić organ uprawniony do reprezentowania Skarbu Państwa, należy dostrzec, że trafnie wskazano, iż omawiana regulacja, wbrew pozorom, nie rozwiązała problemu statusu reprezentanta Skarbu Państwa, a także nie określiła, kto miałby nim być. Jak bowiem wywodził Zbigniew Banaszczyk, zastosowania w omawianym przypadku nie mógł znaleźć przepis art. 67 § 2 k.p.c. W konsekwencji unormowanie art. 554 § 3 k.p.k. nie przesądzało, że stroną postępowania odszkodowawczego był Skarb Państwa³³. Jeżeli zatem celem ustawodawcy, a tak się wydaje, było upodmiotowienie w postępowaniu odszkodowawczym Skarbu Państwa, to przyjęte rozwiązanie legislacyjne było przynajmniej wątpliwie, jeżeli nie po prostu wadliwe.

²⁸ Por. np. Cioch (2007): 161 n.; Chojniak (2013): 230 n.; Błoński (2015): 95; Greszta (2010): 284; Woźny (2004): 63.

²⁹ W tym dniu wszedł w życie wprowadzony ustawą z 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2013 r., poz. 1247 ze zm.) art. 554 § 3 k.p.k. stanowiący, że o terminie rozprawy zawiadamia się organ uprawniony do reprezentowania Skarbu Państwa oraz prokuratora, przesyłając im odpis wniosku.

³⁰ Por. Chojniak (2013): 225; Cioch (2007): 175; Mądrecka (2009): 185; Paprzycki (2013): 451; Stachowiak (1999): 68; Greszta (2010): 285; Woźny (2004): 69.

³¹ Cioch (2007): 176–177.

³² Tak też: Dziurdzia (2010); Świecki (2015): 610.

³³ Szerzej por. Banaszczyk (2016): *passim*. W kwestii stosowania art. 67 § 2 k.p.c. odmienne stanowisko zajmuje jednak Świecki (2015: 609–611). Tak też w orzecznictwie: wyrok SA w Katowicach z 14 kwietnia 2016 r., II AKa 74/16, Lex nr 2051547.

W doktrynie sformułowano więc postulat wyraźnego wskazania, że Skarb Państwa jest stroną postępowania oraz określenia, w jaki sposób jest on reprezentowany³⁴. Niezależnie od powyższych zastrzeżeń w praktyce omawiany przepis rozumiany był jako przyznający Skarbowi Państwa działającemu przez organ uprawniony do jego reprezentowania możliwość aktywnego udziału w procesie³⁵. W orzecznictwie przyjmowano, że organ taki działa w postępowaniu o odszkodowanie i zadośćuczynienie w charakterze strony, a więc przysługują mu uprawnienia materialnoprawne i procesowe³⁶. Potwierdza to także orzecznictwo sądowe po 15 kwietnia 2016 r., a więc wejściu w życie brzemienia art. 554 § 3 k.p.k., które usuwało z katalogu podmiotów uprawnionych do otrzymania informacji o terminie rozprawy przedstawiciela Skarbu Państwa. Krok ten był bowiem rozumiany jako pozbawienie Skarbu Państwa reprezentacji w postępowaniu odszkodowawczym³⁷. Warto jednak odnotować, że w judykaturze wyrażane były również poglądy przeciwne³⁸.

Kwestią sporną na gruncie kodyfikacji z 1997 r. była rola prokuratora w postępowaniu odszkodowawczym. W doktrynie do 2019 r. ujmowano tę kwestię bardzo różnorodnie, choć nie budziło wątpliwości, że prokurator, wbrew wyrażanym na gruncie wcześniejszych kodyfikacji karnoprosesowych poglądom, nie jest w postępowaniu odszkodowawczym reprezentantem Skarbu Państwa³⁹. Z jednej strony, choć bez szerszego uzasadnienia, przyjmowano, że prokurator jest stroną analizowanego postępowania⁴⁰. Wskazywano też, że działa on jako gwarant praworządności i interesu społecznego, jak w postępowaniu cywil-

³⁴ Banaszczyk (2016): pkt III.14. Warto zauważyć, że postulat upodmiotowienia Skarbu Państwa w postępowaniu odszkodowawczym formułowany był w literaturze już na kilka lat przed wejściem w życie w 2015 r. znolizowanej treści art. 554 § 3 k.p.k., odwołującej się do reprezentacji Skarbu Państwa. Tak: Cioch (2007): 181–183.

³⁵ Por. wyrok SA w Katowicach z 19 lutego 2016 r., II AKa 516/15, Lex nr 2023120, w którym wskazano, że przepis art. 554 § 3 k.p.k. zapewnia, że „organ reprezentujący Skarb Państwa [...] ma zagwarantowaną możliwość realnego i rzeczywistego udziału w postępowaniu”, oraz wyrok SA w Katowicach z 28 lipca 2016 r., II AKa 256/16, Lex nr 2139378, w którym wprost wskazano, że Skarb Państwa jest stroną postępowania odszkodowawczego. Tak również: postanowienie SA w Łodzi z 12 października 2016 r., II AKa 161/16, Lex nr 2180695; wyrok SA w Poznaniu z 10 maja 2016 r., II AKa 68/16, Lex nr 2394865. Praktykę dopuszczania przedstawiciela Skarbu Państwa do aktywnego udziału w postępowaniu potwierdzają także badania aktowe spraw odszkodowawczych zakończonych w pierwszej instancji w 2017 i 2018 r. przed sądami okręgowymi, przeprowadzone w ramach projektu naukowego finansowanego przez Narodowe Centrum Nauki nr 2017/26/E/HS5/00382 „Odszkodowanie za niesłuszne pozbawienie wolności – teoria i praktyka” przez mgr Dorotę Czerwińska, dr. hab. Wojciecha Jasińskiego, dr Karolinę Kremens i mgr. Artura Kowalczyka. Badaniami objęto 234 sprawy w siedmiu sądach okręgowych (w Gdańsku – 41, Katowicach – 28, Lublinie – 49, Poznaniu – 39, w SO w Warszawie – 42, SO dla Warszawy-Pragi – 16 oraz we Wrocławiu – 19 spraw). W badanej próbie w 20 sprawach zawiadamiano organ reprezentujący Skarb Państwa, którego przedstawiciel brał w większości przypadków udział w postępowaniu.

³⁶ Wyrok SA we Wrocławiu z 5 maja 2016 r., II AKa 95/16, Lex nr 2052587.

³⁷ Por. wyrok SA w Katowicach z 7 września 2018 r., II AKa 297/18, Lex nr 2615562; zarządzenie SA w Katowicach z 24 września 2018 r., II AKa 297/18, Lex nr 2684724.

³⁸ Postanowienie SA w Łodzi z 5 stycznia 2016 r., II AKa 243/15, Lex nr 2067846.

³⁹ Por. np. Cioch (2007): 179; Chojniak (2013): 226; Mądrecka (2009): 185.

⁴⁰ Paprzycki (2013): 451.

nym, a zatem jest stroną, ale nie w znaczeniu materialnoprawnym⁴¹. Z drugiej strony pojawiały się także poglądy, że prokurator nie może w ogóle brać udziału w sprawie rozpoznawanej na podstawie przepisów rozdziału 58 k.p.k. Uzasadniając to stanowisko, wskazywano, że brak do tego podstaw w k.p.k., ustawie z 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze oraz odpowiednio stosowanych na podstawie art. 558 k.p.k. przepisach k.p.c.⁴² Najczęściej wyrażane było jednak stanowisko wskazujące, że prokurator nie działa jako strona, ale jako rzecznik interesu społecznego, jak w przypadku występowania w procesie cywilnym⁴³. Trafnie w literaturze twierdzono, że źródłem problemów związanych z identyfikacją statusu procesowego prokuratora w postępowaniu odszkodowawczym jest jego hybrydowy charakter. Postulowano zatem uregulowanie omawianej kwestii wprost w ustawie karnoprocesowej⁴⁴. Zmiana normatywna nastąpiła w tym zakresie od 1 lipca 2015 r. wraz z dodaniem sygnalizowanego już powyżej § 3 do art. 554 k.p.k., który stanowił o obowiązku zawiadomienia o terminie rozprawy prokuratora.

Modyfikacja ta została przez doktrynę odnotowana i spowodowała, że Łukasz Chojniak, który wcześniej kwestionował możliwość udziału prokuratora w postępowaniu odszkodowawczym, dopuścił taką możliwość, choć wskazywał, że nie występuje on w nim jako strona, ale bardziej jako rzecznik interesu publicznego⁴⁵. Podobne stanowisko zajęli komentatorzy k.p.k.⁴⁶ W doktrynie akcentowano jednak, że wskazana nowelizacja nie rozwiązała problemu określenia statusu procesowego prokuratora, a nawet „niejasną sytuację dodatkowo gmatwa”⁴⁷. Nadal zatem w literaturze postulowano jednoznaczne sprecyzowanie statusu prokuratora w postępowaniu odszkodowawczym⁴⁸.

Na tle omawianej dyskusji warto odnotować, że wątpliwości dotyczące możliwości udziału prokuratora w postępowaniu odszkodowawczym ostatecznie rozviało wejście w życie 4 marca 2016 r. art. 5 ustawy z 28 stycznia 2016 r. – Prawo o prokuraturze, który stanowi, że prokurator może uczestniczyć na prawach strony lub uczestnika postępowania w każdym postępowaniu prowadzonym przez organy władzy i administracji publicznej, sądy i trybunały, chyba że ustawy stanowią inaczej. Unormowanie to swoim zakresem obejmuje bowiem także postępowanie toczące się na podstawie przepisów roz-

⁴¹ Cioch (2007): 180–181.

⁴² Chojniak (2013): 226–228. Pogląd ten wyrażany był na gruncie stanu prawnego obowiązującego w 2013 r.

⁴³ Woźny (2004): 69. Podobnie: Mądrecka (2009): 185; Dudka, Dobosiewicz (2012): 15; Greszta (2010): 283–284; Banaszczyk (2016): pkt IV.

⁴⁴ Chojniak (2013): 225. Tak też: Greszta (2010): 292; Wiliński (2012): 9 oraz Woźny (2004): 70.

⁴⁵ Chojniak (2015): 521–522.

⁴⁶ Zdaniem Świeckiego (2018: 754) przyznanie w art. 554 § 3 k.p.k. prawa do udziału w rozprawie „pozwala uznać, że w postępowaniu o odszkodowanie lub zadośćuczynienie korzysta [prokurator] z praw strony procesowej, z tym że występuje on tu jako rzecznik interesu społecznego”.

⁴⁷ Mikołajewicz (2014): 117.

⁴⁸ Por. Stefański (2016): 1216. Autor ten postulował wyraźnie nadanie prokuratorowi statusu rzecznika interesu społecznego.

działu 58 k.p.k. W związku z powyższym zasadne było określenie prokuratora jako rzecznika interesu społecznego⁴⁹. W praktyce sądowej możliwość udziału prokuratora w postępowaniu odszkodowawczym nie była na gruncie k.p.k. z 1997 kwestionowana⁵⁰. W orzecznictwie wskazywano również, że prokurator jest w nim rzecznikiem interesu społecznego⁵¹.

IV. STRONY POSTĘPOWANIA ODSZKODOWAWCZEGO PO NOWELIZACJI Z 19 LIPCA 2019 ROKU – WNIOSKI *DE LEGE LATA* I *DE LEGE FERENDA*

Dokonana powyżej analiza ewolucji regulacji prawnych oraz poglądów doktryny i orzecznictwa wskazuje jednoznacznie na celowość wprowadzenia regulacji dotyczącej katalogu podmiotów będących stronami postępowania odszkodowawczego. W literaturze, jak zostało to wskazane, prawidłowo zdiagnozowano, że hybrydowy charakter omawianego postępowania oraz fakt, że nie można przyjąć istnienia ciągłości między sprawą karną a odszkodowawczą sprawiają, iż nie mogą znaleźć zastosowania w omawianej sytuacji ogólne przepisy o stronach zawarte w dziale III k.p.k. Problemu stron nie rozwiązuje także odesłanie w sprawach nieuregulowanych do przepisów k.p.c. (art. 558 k.p.k.). Niewystarczające okazały się też podejmowane przez ustawodawcę próby uregulowania kwestii prawa do informacji o wszczęciu postępowania i terminie rozprawy w odniesieniu do prokuratora i reprezentanta Skarbu Państwa. To unormowanie było wadliwe, gdyż nie artykułowało jasno statusu danego uczestnika procesu, ale skupiało się na konsekwencjach powyższego, a więc określonych uprawnieniach procesowych. Można zatem powiedzieć, że odwracało niejako porządek rzeczy, gdyż to z określonego statusu płyną uprawnienia procesowe, a nie odwrotnie.

Regulacja dotycząca stron postępowania odszkodowawczego znalazła się w art. 554 § 2a i 2b k.p.k. Zgodnie z tym pierwszym przepisem stronami postępowania są wnioskodawca, prokurator oraz Skarb Państwa. Biorąc pod uwagę aktualną strukturę przepisów działu 58 k.p.k., umiejscowienie powyższej jednostki redakcyjnej jest uzasadnione. Należy także zwrócić uwagę, że ustawodawca wyszedł naprzeciw postulatowi doktrynalnym i stroną czynną omawianego postępowania nazwał wnioskodawcą⁵². W związku z powyższym warto byłoby jednak ujednoczyć pozostałą terminologię stosowaną w dziale 58 k.p.k. i odnoszącą się do osoby żądającej odszkodowania lub zadośćuczynienia. Należy bowiem zauważyć, że w art. 552 § 1 i art. 553a oraz 556 § 1 k.p.k. nadal widnieje nieadekwatne do okoliczności sformułowanie oskarżony, a w art. 556 § 3 k.p.k. mowa jest o żądającym odszkodowania. Ten ostatni termin należałoby zatem zmienić na wnioskodawcę. Takiej modyfikacji należałoby dokonać

⁴⁹ Por. Stefański (2016): 1194–1200 i cytowana tam literatura.

⁵⁰ Por. Stefański (2016): 1214 i cytowane tam orzecznictwo.

⁵¹ Wyrok SA w Poznaniu z 10 maja 2016 r., II AKa 68/16, Lex nr 2394865.

⁵² Por. Chojniak (2013): 230–231 i cytowana tam literatura.

także w art. 553a k.p.k. W przypadku art. 552 § 1 k.p.k. zasadne wydaje się powrócenie do rozwiązania analogicznego jak w przypadku art. 627 § 1 k.p.k. z 1928, gdzie posłużono się słowem „osoba”. Natomiast w art. 556 § 1 k.p.k. można byłoby posłużyć się po prostu odesłaniem do art. 552 k.p.k.

Zasadnym krokiem było nadanie statusu strony procesowej Skarbowi Państwa. Rozwiązanie to zasługuje na aprobatę nie tylko ze względu na racje natury procesowej, ale także dlatego, że umożliwia ono zawarcie ugody między stronami, co w sytuacji, w której Skarb Państwa nie był w toku postępowania reprezentowany, nie mogło nastąpić. Analiza praktyki w sprawach odszkodowawczych wskazuje ponadto, że podmioty reprezentujące Skarb Państwa przejawiają aktywność procesową, co wpływa na zwiększenie kontradyktoryjności omawianego postępowania. W ramach przeprowadzonych badań aktowych 243 spraw odszkodowawczych zakończonych w pierwszej instancji w 2017 i 2018 r. przed sądami okręgowymi (w Gdańsku, Katowicach, Lublinie, Poznaniu, Warszawie oraz we Wrocławiu)⁵³ zidentyfikowano 20 spraw, które toczyły się z udziałem reprezentanta Skarbu Państwa. W ramach tych postępowań, poza przedstawieniem swojego stanowiska procesowego, w 6 sprawach reprezentant Skarbu Państwa był aktywny w toku postępowania dowodowego, a w 6 sprawach wnosił też apelację od wyroku sądu pierwszej instancji⁵⁴. Warto zauważyć, że liczba wniesionych przez organ reprezentujący Skarb Państwa środków odwoławczych (łącznie 7⁵⁵) była znaczna w porównaniu z łącznie 9 apelacjami wywiedzionymi przez prokuratora, który występował w zdecydowanej większości z badanych 234 spraw.

Obok regulacji wskazującej, że Skarb Państwa jest stroną postępowania odszkodowawczego, istotne znaczenie ma określenie organu, który reprezentuje ten podmiot (art. 554 § 2b k.p.k.). W stanie prawnym obowiązującym od 1 lipca 2015 do 14 kwietnia 2016 r. brak analogicznej regulacji w ustawie karnoprosesowej skutkował wątpliwościami doktrynalnymi dotyczącymi tego, czy możliwe było na mocy art. 558 k.p.k. odpowiednie stosowanie w tym zakresie art. 67 § 2 k.p.c. Przeprowadzone badania aktowe uwidoczniły w tej kwestii analogiczne wątpliwości składów orzekających w sądach okręgowych, dotyczące organu, który powinien zostać powiadomiony o terminie rozprawy. W kilku sprawach zawiadomiona została Prokuratura Generalna Skarbu Państwa, która konsekwentnie informowała o tym, że nie jest uprawniona do występowania w postępowaniu karnym. Pojawiały się także wątpliwości odnośnie do wskazania sądu właściwego do reprezentacji Skarbu Państwa w przypadku postępowań dotyczących odpowiedzialności za niesłuszne tymczasowe aresz-

⁵³ Zob. przyp. 35.

⁵⁴ W SO w Gdańsku w 3 na 6 spraw przedstawiciel Skarbu Państwa brał aktywny udział w postępowaniu dowodowym, w jednej wnosił apelację; w SO w Katowicach w 3 na 7 spraw brał aktywny udział w postępowaniu dowodowym, a w 5 wnosił apelację; w SO w Lublinie w 3 sprawach nie przejawiał aktywności w toku postępowania dowodowego ani nie wnosił środków odwoławczych, podobnie jak w 2 sprawach w SO w Poznaniu oraz 2 sprawach w SO w Warszawie.

⁵⁵ W jednej sprawie organ reprezentujący Skarb Państwa dwukrotnie odwoływał się od wyroków zapadłych w pierwszej instancji.

towanie. Dotyczyło to spraw, w których więcej niż jeden sąd orzekał w przedmiocie stosowania (przedłużania) tego środka.

Biorąc powyższe pod uwagę, decyzja o określeniu wprost w k.p.k. organów reprezentujących Skarb Państwa w sprawach odszkodowawczych zasługuje na aprobatę. Rozwiązanie to nie tylko przecina dyskusje dotyczące możliwego stosowania art. 67 § 2 k.p.c., ale także pozwala doprecyzować właściwy organ w tych sytuacjach, w których regulacja cywilnoprosesowa jest nazbyt ogólna (*vide* stosowanie tymczasowego aresztowania). Przyjęte obecnie unormowania opierają się na założeniu, że organem reprezentującym Skarb Państwa jest „prezes tego sądu, w którym doszło do wydania lub skontrolowania i utrzymania w mocy niezasadnej decyzji stanowiącej następnie podstawę do dochodzenia odszkodowania. Podobne kryterium zastosowano do organu niesądowego”⁵⁶. Tym samym Skarb Państwa jest reprezentowany przez podmiot, który jest odpowiedzialny za wydanie rozstrzygnięcia procesowego leżącego u źródła postępowania odszkodowawczego albo dokonania zatrzymania, które nie było weryfikowane przez sąd albo weryfikacja ta zakończyła się uwzględnieniem zażalenia. Powyższej metody określania organu reprezentującego Skarb Państwa, w związku z przyjętą odpowiedzialnością na zasadzie ryzyka, nie należy jednak utożsamiać ze wskazaniem winnego niesłusznego pozbawienia wolności. W szczególności w przypadku stosowania tymczasowego aresztowania, które może być orzekane (i weryfikowane) w jednym postępowaniu przez kilka sądów, takie utożsamienie byłoby po prostu niesprawiedliwe. Wskazanie organu reprezentującego Skarb Państwa należy zatem traktować wyłącznie w kategorii związania dochodzonego roszczenia z działalnością tego organu. Przyjęte rozwiązanie wydaje się zasadne i nie powinno ono generować istotnych problemów w toku jego stosowania.

Ostatnią ze stron wskazanych w art. 554 § 2a k.p.k. jest prokurator. Choć z pozoru unormowanie to, ze względu na utrwaloną praktykę rozpoznawania spraw odszkodowawczych, a także ich karnoprosesowy charakter, wydaje się oczywiste, to warto poddać je głębszej analizie. Jeżeli przyjęć ugruntowaną definicję strony, która zakłada, że jest to osoba, która działa we własnym imieniu i ma interes prawny w określonym rozstrzygnięciu w przedmiocie procesu⁵⁷, to zakwalifikowanie prokuratora jako strony nie ma uzasadnienia. Abstrahując od tego, czy działa on we własnym imieniu, należy postawić pytanie, jaki interes indywidualny miałby on reprezentować.

W świetle upodmiotowienia Skarbu Państwa w postępowaniu odszkodowawczym trudno przyjąć, że miałby on być organem reprezentującym ten podmiot. Z oczywistych powodów wykluczone jest także, że prokurator miałby reprezentować wnioskodawcę. W doktrynie i orzecznictwie prawidłowo wskazuje się, że rolą prokuratora w postępowaniu odszkodowawczym jest bycie rzecznikiem interesu społecznego. Taka jednak pozycja nie czyni prokuratora stroną w rozumieniu, jakie nadaje się temu terminowi w doktrynie. Właściwą formułą powinno być więc wskazanie w art. 554 k.p.k., że prokurator

⁵⁶ Tak trafnie Świecki (2020): teza 11. Por. też Matras (2020): teza 6.

⁵⁷ Por. w tej kwestii: Nowikowski (2016): 53–67.

ma w omawianym postępowaniu prawa strony (ale nie jest jego stroną). Taką konstrukcją ustawodawca trafnie posłużył się w art. 5 ustawy z 28 stycznia 2016 r. – Prawo o prokuraturze.

Można jednak postawić dalej idące pytanie, a mianowicie, czy w sytuacji, w której Skarb Państwa jest reprezentowany, a wnioskodawca może wyznaczyć pełnomocnika, udział prokuratora w postępowaniu odszkodowawczym w ogóle jest potrzebny. Sama możliwość wzięcia przez prokuratora udziału w sprawie odszkodowawczej nie może być kwestionowana. Biorąc pod uwagę pozycję ustrojową prokuratury i jej zadania, a także będące tego konsekwencją bardzo szerokie uprawnienia do udziału w innych postępowaniach sądowych (art. 5 ustawy z 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze), jest to rozwiązanie spójne systemowo. Rozstrzygnięcia wymaga więc raczej to, czy w każdej sprawie odszkodowawczej prokurator powinien mieć uprawnienia strony i być o jej wszczęciu informowany, czy też, jak w większości postępowań innych niż karne, inicjatywa dołączenia się do postępowania powinna leżeć po jego stronie. Biorąc pod uwagę modelowe ukształtowanie postępowania w przedmiocie odszkodowania za niesłuszne pozbawienie wolności, zakładające karnoprosową ścieżkę dochodzenia roszczeń⁵⁸, a także to, że prokurator ma określone w art. 557 k.p.k. uprawnienia w zakresie inicjowania postępowania w przedmiocie odpowiedzialności regresowej, obecne rozwiązanie kodeksowe ma uzasadnienie. Można oczywiście kwestionować powyższe stanowisko, wskazując, że upodmiotowienie Skarbu Państwa, nałożenie na sąd obowiązku dowodzenia wynikającego z zasady prawdy materialnej (art. 2 § 2 k.p.k. w zw. z art. 366 § 1 k.p.k.) oraz ochrona wnioskodawców za pomocą pełnomocnictwa obligatoryjnego dostatecznie zabezpieczają słuszne interesy stron i maksymalizują szanse na sprawiedliwe rozstrzygnięcie.

Wydaje się jednak, że *de lege lata* zapewnienie przez k.p.k. możliwości wykonywania przez prokuratora uprawnień strony w postępowaniu odszkodowawczym jest spójne zarówno z założeniami dotyczącymi roli prokuratury, jak i specyficznym modelem karnoprosowego dochodzenia roszczeń z tytułu niesłusznego pozbawienia wolności, a także koresponduje z uprawnieniem prokuratora do inicjowania dochodzenia roszczeń regresowych z art. 557 k.p.k. Ewentualna zmiana polegająca na eliminacji prokuratora z katalogu podmiotów mających prawa strony nie jest jednak wykluczona, choć wymagałaby kompleksowych zmian dotyczących uprawnień tego uczestnika postępowania, w szczególności w kontekście dochodzenia roszczeń regresowych.

Reasumując, ustawodawca zasadnie zdecydował się na uregulowanie problematyki stron postępowania odszkodowawczego w przepisie art. 554 k.p.k. Mając na względzie hybrydowy charakter postępowania odszkodowawczego oraz liczne wątpliwości pojawiające się w orzecznictwie i doktrynie w tej kwestii, zarówno wskazanie katalogu stron, jak i podmiotów reprezentujących Skarb Państwa zasługuje na aprobatę. Wprowadzone unormowania wymagają jednak dwóch korekt. Dotyczą one określenia statusu procesowego prokura-

⁵⁸ W kwestii wyboru modelu procesowego dochodzenia tych roszczeń por. szerzej: Jasiński, Czerwińska (2019): 283–304 i cytowana tam literatura.

tora, w odniesieniu do którego k.p.k. powinien wskazywać, że ma uprawnienia strony, a nie jest stroną postępowania odszkodowawczego oraz ujednoczenia terminologii odnoszącej się do strony czynnej postępowania.

- Banaszczyk, Z. (2016). Model postępowania o odszkodowanie z tytułu niesłusznego skazania, tymczasowego aresztowania lub zatrzymania w Kodeksie postępowania karnego a ochrona interesów poszkodowanego, [w:] M. Boratyńska (red.), *Ochrona strony słabszej stosunku prawnego. Księga jubileuszowa ofiarowana Profesorowi Adamowi Zielińskiemu*. Warszawa. Lex/el.
- Bieńkowska, B. (1989). Głosa do postanowienia Sądu Najwyższego z 5 lutego 1988 r., II KZ 3/88. *Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych* 7: 361–364.
- Błoński, M. (2015). Dochodzenie odszkodowania przez cudzoziemców z tytułu niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania. *Palestra* 11/12: 90–98.
- Bulsiewicz, A. (1979). Głosa do uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 19.X.1978 r. (VII KZP 29/78). *Palestra* 6: 124–129.
- Bulsiewicz, A. (1956). Stanowisko poszkodowanego w procesie o odszkodowanie za niesłuszne skazanie lub bezzasadne tymczasowe aresztowanie. *Nowe Prawo* 10: 1143–1156.
- Bulsiewicz, A. (1965). Zmiana wysokości lub czasu trwania renty zasądzonej z tytułu niesłusznego skazania lub bezpodstawnego aresztu tymczasowego. *Palestra* 7/8: 76–79.
- Bulsiewicz, A. (1968). Proces o odszkodowanie za niesłuszne skazanie lub oczywiście bezzasadny areszt tymczasowy. Toruń.
- Bulsiewicz, A. (1970). Głosa do postanowienia z 17 I 1970, IV KZ 142/69. *Państwo i Prawo* 25(12): 1048–1051.
- Chojniak, Ł. (2013). Odszkodowanie za niesłuszne skazanie, tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie oraz za niesłuszne oskarżenie. Warszawa.
- Chojniak, Ł. (2015). Pełnomocnik w postępowaniu kompensacyjnym po 1 lipca 2015 r., [w:] P. Wieliński (red.), *Obrońca i pełnomocnik w procesie karnym po 1 lipca 2015 r. Przewodnik po zmianach*. Warszawa: 508–524.
- Czeszejko-Sochacki, Z. (1971). Głosa do postanowienia SN z 20.VI.1970 r. IV KZ 67/7. *Palestra* 3: 70–74.
- Daszkiewicz, W. (1968). Kumulacja ról obrońcy i pełnomocnika w procesie karnym. *Palestra* 3: 46–61.
- Dudka, K., Dobosiewicz, B. (2012). Odszkodowanie za niesłuszne skazanie, tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie w praktyce orzeczniczej sądów powszechnych. Warszawa.
- Dziurdzia, M. (2010). Komentarz do art. 8, teza 16, [w:] M. Dziurdzia (red.), *Ustawa o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa. Komentarz*. Lex/el.
- Greszta, W. (2010). Status procesowy prokuratora w postępowaniu o odszkodowanie za niesłuszne skazanie. *Prokuratura i Prawo* 7/8: 274–293.
- Jasiński, W., Czerwińska, D. (2019). W kwestii optymalnego trybu kompensowania szkód i krzywd wynikających z niesłusznego tymczasowego aresztowania, [w:] C. Kulesza, A. Sakowicz (red.), *Ewolucja polskiego wymiaru sprawiedliwości w latach 2013–2018 w świetle standardów rzetelnego procesu*. Białystok: 283–304.
- Kafarski, A. (1959). Postępowanie w sprawach o wynagrodzenie za niesłuszne skazanie. *Państwo i Prawo* 14(1): 91–107.
- Kempisty, H. (1971). Komentarz do art. 488, [w:] M. Mazur (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*. Warszawa: 656.
- Kmieciak, R. (1994). Głosa do uchwały Sądu Najwyższego z 11 września 1992 r. (I KZP 27/92). *Przegląd Sądowy* 4(10): 83–92.
- Kubicki, H. (1985). Niektóre problemy odszkodowania za niesłuszne tymczasowe aresztowanie (na tle orzecznictwa Sądu Najwyższego). *Problemy Praworzadności* 11: 13–24.
- Matras, J. (2020). Komentarz do art. 554, teza 6, [w:] K. Dudka (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*. Lex/el.
- Mądrecka, E. (2009). Odszkodowanie za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie. *Wrocławskie Studia Erazmiańskie*: 177–197.
- Mikołajewicz, A. (2014). Odszkodowanie i zadośćuczynienie za niesłuszne skazanie oraz niesłuszne stosowanie środków przymusu w świetle znowelizowanego kodeksu postępowania karnego. *Wrocławskie Studia Sądowe* 2: 101–119.

- Nowikowski, I. (2016). Zagadnienia ogólne, [w:] C. Kulesza (red.), System prawa karnego procesowego. Tom 6: Strony i inni uczestnicy postępowania karnego. Warszawa: 53–67.
- Paprzycki, L.K. (2013). Komentarz do art. 554, [w:] L.K. Paprzycki (red.), Kodeks postępowania karnego. Komentarz do art. 425–673. Tom 2. Warszawa.
- Rajzman, H. (1957). Nowe przepisy o odszkodowaniu za niesłuszne skazanie lub oskarżenie. Państwo i Prawo 12(3): 539–547.
- Siewierski, M. (1966). Komentarz do art. 514–515, [w:] S. Kalinowski, M. Siewierski, Kodeks postępowania karnego. Komentarz. Warszawa: 761.
- Sobczak, J. (1985). Odszkodowanie za niesłuszne skazanie lub oczywiście niesłuszne aresztowanie w świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego. Palestra 11: 43–58.
- Stachowiak, S. (1999). Odszkodowanie za niesłuszne skazanie, tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie w kodeksie postępowania karnego. Prokuratura i Prawo 1: 59–68.
- Stefański, R.A. (2016). Prokurator jako rzecznik interesu społecznego, [w:] C. Kulesza (red.), System prawa karnego procesowego. Tom 6: Strony i inni uczestnicy postępowania karnego. Warszawa: 1214–1216.
- Stefański, R.A. (2016). Prokurator jako rzecznik interesu społecznego, [w:] C. Kulesza (red.), System prawa karnego procesowego. Tom 6: Strony i inni uczestnicy postępowania karnego. Warszawa: 1194–1200.
- Śliwiński, S. (1948). Proces karny. Przebieg procesu i postępowanie wykonawcze. Warszawa.
- Śliwiński, S. (1956). Odszkodowanie za niesłuszne skazanie. Wojskowy Przegląd Prawniczy 4: 394–406.
- Świecki, D. (2015). Komentarz do art. 554, [w:] D. Świecki (red.), Kodeks postępowania karnego. Komentarz. Tom 2. Warszawa: 609–611.
- Świecki, D. (2018). Komentarz do art. 554, [w:] D. Świecki (red.), Kodeks postępowania karnego. Komentarz. Tom 2. Warszawa: 750–758.
- Świecki, D. (2020). Komentarz do art. 554, teza 11, [w:] D. Świecki (red.), Kodeks postępowania karnego. Komentarz. Tom 2. Warszawa: Lex/el.
- Waszczyński, J. (1967). Odszkodowanie za niesłuszne skazanie i bezzasadne aresztowanie w polskim procesie karnym. Warszawa.
- Wiliński, P. (2012). Odszkodowanie za stosowanie środków reakcji karnej lub przymusu procesowego – w świetle konstytucyjnej gwarancji prawa do odszkodowania. Wrocławskie Studia Sądowe 1: 5–22.
- Woźny, T. (2004). Charakter prawny postępowania o odszkodowanie za niesłuszne skazanie, tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie. Państwo i Prawo 59(8): 61–70.
- Zimoch, S. (1989). Głosa do postanowienia Sądu Najwyższego z 5 lutego 1988 r., II KZ 3/88. Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych 3: 146–148.

PARTIES AND THEIR REPRESENTATION IN PROCEEDINGS REGARDING COMPENSATION FOR WRONGFUL DEPRIVATION OF LIBERTY

Summary

The aim of the article is to critically assess the regulations introduced by the Act of 19 July 2019 amending the Code of Criminal Procedure and some other acts specifying the catalogue of parties in cases of compensation for wrongful conviction, detention on remand and arrest. The author, referring to the legal doctrine and case-law, discusses the need for explicit regulation of the catalogue of parties in compensation proceedings, the proper location of the introduced provisions and their justification from the perspective of the model shape of proceedings regarding compensation for wrongful deprivation of liberty. In conclusion it is indicated that both the regulation of the parties to the proceedings and entities representing the State Treasury deserve approval. However, the introduced provisions require two corrections. They concern the determination of the procedural status of the prosecutor and the standardization of terminology relating to the petitioner.

Keywords: parties to the proceedings; compensation for wrongful conviction; compensation for wrongful detention on remand and arrest

